

Predgovor godišnjem izvješću o tržišnom natjecanju za 2021.

Margrethe Vestager, izvršna potpredsjednica i povjerenica za tržišno natjecanje

Pandemija se, nažalost, nastavila 2021. te je ostavila traga i na našem zdravlju i na gospodarstvu. Činilo se da se stanje normalizira kad je u veljači 2022. svijet potresao još jedan šok: ruska invazija na Ukrajinu. Europska unija odlučno stoji na strani ukrajinskog naroda i vlade te uvodi sankcije protiv Rusije i pruža pomoć ondje gdje je to potrebno. Osim što su izgubljeni ljudski životi i počinjeno materijalno razaranje golemih razmjera, ukrajinsko je gospodarstvo u drastičnom padu.

Sukob i dalje ostavlja posljedice na gospodarstvo EU-a. Komisija je brzo reagirala te je u cilju njihova ublažavanja donijela privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama ne bi li omogućila dodjelu potrebne državne potpore poduzećima i očuvala integritet našeg jedinstvenog tržišta. Okvir je donesen već mjesec dana nakon početka rata i primjer je načina na koji se politika tržišnog natjecanja može iskoristiti kako bi se brzo reagiralo na potrebe izazvane vanjskim gospodarskim šokovima.

Komisija je 2021. ostvarila znatan napredak u preispitivanju ključnih uredbi, smjernica i obavijesti kako bi one i dalje ispunjavale svoju svrhu. Nakon što je 2021. provedeno javno savjetovanje o nacrtu revidirane Uredbe o vertikalnom skupnom izuzeću i vertikalnim smjernicama, Komisija je u svibnju 2022. donijela novu Uredbu i nove smjernice. Uredbom o vertikalnom skupnom izuzeću izuzimaju se sporazumi među poduzećima koja posluju na različitim razinama proizvodnog ili distribucijskog lanca, podložno određenim uvjetima. Pravilima se predviđa sigurna luka u kojoj su određeni sporazumi obuhvaćeni skupnim izuzećem, a novim se pravilima prilagođavaju njezine granice kako ne bi bile ni preširoke ni preuske.

I u području kontrole državnih potpora 2021. bila je produktivna godina. Komisija je donijela uredbu o proširenju područja primjene Uredbe o općem skupnom izuzeću i objavila smjernice za klimu, zaštitu okoliša i energiju. Usto je donijela revidiranu Komunikaciju o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa (VPZEI) te revidiranu Komunikaciju sa smjernicama za državne potpore kojima se promiču rizična financijska ulaganja.

Zajedno s Vijećem i Europskim parlamentom uloženi su veliki napor i u donošenje Akta o digitalnom tržištu. Komisija je zakonodavni prijedlog podnijela u prosincu 2020., a politički dogovor suzakonodavaca postignut je već u ožujku 2022. Za jedan tako važan zakonodavni akt ti su pregovori i dogovori provedeni izuzetno brzo.

Još jedno postignuće u toj godini bilo je podnošenje prijedloga uredbe o stranim subvencijama kojima se narušava unutarnje tržište. Svrha je te uredbe Komisiji dati nove ovlasti za istraživanje stranih subvencija poduzećima koja posluju u EU-u i poduzimanje korektivnih mjera kada bi to moglo biti potrebno. To će biti važan instrument za postizanje „konkurentnosti primjenom pravednosti”.

Mnogo je posla bilo i u području provedbe. Komisija je uz potpuno poštovanje primjenjivih zdravstvenih protokola provela niz inspekcija u području kartela i protumonopolske politike.

U području protumonopolske politike Komisija je izrekla novčane kazne u iznosu od 875,2 milijuna EUR poduzetnicima koji su sudjelovali u kartelu na tržištu tehnologije čišćenja dušikova oksida za dizelske automobile. Izdala je obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku protiv poduzetnika Apple u kojoj je preliminarno utvrdila da je zloupotrijebio svoj vladajući položaj za distribuciju aplikacija za internetski prijenos glazbe putem svoje trgovine App Store. Komisija je

nastavila i istrage protiv Amazona, Facebooka i Googlea te u području farmaceutskih proizvoda i robe široke potrošnje.

Aktivnosti u području spajanja odvijale su se u ujednačenom ritmu. Komisija je donijela 396 odluka (u usporedbi s 352 u 2020.) i intervenirala je u 14 predmeta. Nekoliko predloženih transakcija odobreno je uz nametanje obveza nakon temeljitih istraga, primjerice transakcija kojom je Danfoss stekao Eaton Hydraulics i transakcija kojom je EssilorLuxottica kupio GrandVision na tržištu naočala i optičkih proizvoda (sunčanih naočala, leća i okvira).

Komisija je 2021. odobrila niz mjera državne potpore za zelenu tranziciju EU-a. Među njima je, primjerice, 18 mjera kojima se podupire energija iz obnovljivih izvora i sedam mjera kojima se podupire čista mobilnost. Komisija je donijela i odluku o odobrenju drugog važnog projekta od zajedničkog europskog interesa (VPZEI) o baterijama. Privremeni okvir za mjere državne potpore donesen 2020. i dalje je na snazi 2021. te je dvaput prilagođen s obzirom na promjene gospodarskih okolnosti. Na temelju Privremenog okvira Komisija je 2021. donijela 514 odluka. U veljači 2021. počeo se primjenjivati Mehanizam za oporavak i otpornost, kojim se financiraju reforme i ulaganja u državama članicama od početka pandemije bolesti COVID-19 u veljači 2020. do 31. prosinca 2026. Mehanizmom za oporavak i otpornost podupiru se javna ulaganja i reforme u državama članicama kako bi im se pomoglo da ublaže gospodarske i socijalne posljedice pandemije koronavirusa te olakšali gospodarski oporavak i zelena i digitalna tranzicija. Da bi primile bespovratna sredstva i zajmove, države članice Komisiji su dostavile planove za oporavak i otpornost. Kontrolom državnih potpora 2021. provjereno je jesu li planovi za oporavak i otpornost u skladu s pravilima o državnim potporama, čime je olakšana njihova provedba. Glavna uprava za tržišno natjecanje za države je članice u tom kontekstu objavila praktične smjernice za prijave državnih potpora u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te im je nastavila pomagati u njegovoj provedbi.

Konkurentna tržišta i jedinstveno tržište koje dobro funkcionira važni su u svakom trenutku, a posebno u vrijeme krize i velikih promjena. Želimo li postići održiv i otporan oporavak te ostvariti naše ambiciozne planove za zelenu i digitalnu budućnost, potrebni su nam cjenovni signali, konkurentna energija i novi načini razmišljanja kakvi nastaju na konkurentnim tržištima koja dobro funkcioniraju. Politika tržišnog natjecanja koju je EU provodio 2021. znatno je pridonijela tim ciljevima, a preispitivanjem i ažuriranjem naših pravila postići ćemo da tako bude i u nadolazećim godinama. Jedino što je izvjesno jest da će nesigurnost i dalje rasti. Zbog toga moramo biti u mogućnosti brzo djelovati, prilagođavati se novim okolnostima i provoditi reforme. Zahvaljujući tim sposobnostima moći ćemo se odlučno suočiti s budućim izazovima.